

שתי משניות ליום משנה שלמה

יו"ל ע"י משנה שלמה
העמותה להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)

מס' עמותה: 580553329

משנה שלמה עמותה
להנחלת אהבת התורה
ואהבת ישראל (ע"ר)

טל': 052-5802345 מייל: mishna.shlema@gmail.com
כתובת: עין שמש 23 גני תקווה 58900

פרויקט שתי משניות ליום - לעילוי נשמת
הרה"ק רבי אברהם מתתיהו ב"ר מנחם נחום זצוק"ל כ"ק האדמו"ר מסטנשט
הרה"ק רבי חיים זאנוויל ב"ר משה זצוק"ל כ"ק אדמו"ר מריבניץ

"תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר: "הליכות עולם לו"
אל תיקרי הליכות אלא הלכות". - רש"י: הלכות - משנה וברייתא, הלכה למשה מסיני.

הלימוד היומי לעילוי נשמת

הגה"ק רבי יצחק בהג"ר אברהם שור זצ"ל

הרה"ק רבי חנניה יום טוב ליפא בהרה"ק ר' יקותיאל יהודה זצ"ל
הגאון רבי יצחק ירוחם בהג"ר יהושע יהודה לייב דיסקין זצ"ל
הגאון רבי יצחק ירוחם בהג"ר יהושע יהודה לייב דיסקין זצ"ל

משנה ב'

רבינו עובדיה מברטנורא

כוש - פלך שהנשים טוות בו. ואע"ג דפשוטי כלי עץ הוא מקבל טומאה, משום צינורת של מתכת הקבועה בו.

אף על פי שאינן מכוננין - שאין שני חצאי זיתים מכוננים זה כנגד זה.

טמא - הכוש. דמביא הטומאה על עצמו בכל שהוא.

הקדר - מוכר הקדירות.

והסל - המוט שנושא בו את הקדירות. ובמסכת כלים קוראו איסל, דנתן התם (פרק י"ז משנה ט"ז) האיסל שיש בו בית קיבול מעות.

ואם יש באיסל פותח טפח - מביא טומאה על הקדירות שתחתיו לצד השני שתלויות בו.

התלוליות - לשון תל.

הקרובות בין לעיר - הסמוכה לבית הקברות.

בין לדרך - הסמוך לבית הקברות.

אחד חדשות ואחד ישנות טמאות - מפני שהנשים קוברות שם נפליהן, דעד חמשים אמה אזלא אשה לחודה וקוברת שם הנפל שלה. אבל רחוקות לא אזלא לחודה לקבור בתל, והואיל וצריכה לאיש שילך עמה, הולכת לבית הקברות ואינה קוברת בתל. והא דמטמאין בישנות ואפילו רחוקות, דחיישינן שמא קרובות היו מתחלתן ותרבה העיר ונשתכח הדבר.

רבי יהודה אומר כו - והלכה כרבי יהודה.

שואלת המשנה **כיצד** באיזה אופן דינם של המיטלטלים הוא שהם מביאים טומאה על עצמם בכל שהם, ועל שאר אדם וכלים בשיעור פותח טפח, עונה המשנה, כגון **כוש** מוט של הפלך שהנשים טוות בו **שהוא תחוב** תקוע **בפתל** בקיר, והכוש מקבל טומאה משום מסמר הברזל הקבוע בו, אזי אם היה **כחצי זית** מן המת **מתחתיו** מתחת לכוש **וכחצי זית מעל גביו** כלומר שהכוש מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו, **אף על פי שאינן מכוננין** אע"פ ששני החצאי זיתים לא נמצאים האחד מול השני - הכוש **טמא** לפי ששני החצאי זיתים מצטרפים יחד לשיעור כזית ומטמאים את הכוש, **נמצא שהכוש מביא את הטמאה לעצמו בכל שהוא** שאע"פ שהכוש רחב כל שהוא, מביא את הטומאה על עצמו משום אוהל*. **הקדר** מוכר קדרות **שהוא עובר והסל על פתפו** ויש גורסים והאסל על כתפו, היינו המוט שנושא עליו את הקדרות, והוא מקבל טומאה הואיל ויש לו בית קיבול, או משום ווי הברזל הקבועים בו, שבהם תולים את הכלים, **והאהיל צדו אהד** של האסל **על הקבר** ואין באסל שיעור פותח טפח - **הפלים שפצד השני** של האסל **טהורין** לפי שאין המיטלטלים מביאים טומאת אוהל על הכלים, אלא בשיעור של פותח טפח, ואמנם האסל עצמו נטמא משום אוהל, וכן נטמאו הקדרות התלויות באסל באותו הצד שהאהיל על הקבר, שהרי כל המיטלטלים מביאים את הטומאה על עצמם בכל שהם**, ואם היה האסל כעובי המרדע, אף הקדר הנושא את האסל טמא טומאת אוהל, מגזירת חכמים כדברי רבי עקיבא במשנה הקודמת, **אם יש בסל פותח טפח** אם האסל רחב טפח - הכלים שבצד השני **טמאים** לפי שהאסל מביא עליהם את הטומאה משום אוהל. ואע"פ שהקדר מפסיק (מפריד) בין הצד המאהיל על הקבר לבין הצד השני המאהיל על הכלים, מכל מקום נחשב הוא כאוהל אחד, שהואיל והאדם מקבל טומאה הוא אינו חוצץ. **התלוליות** גבשושיות עפר **הקרובות בין** שהן קרובות **לעיר בין** שהן קרובות **לדרך** שביל שאנשים הולכים בו, והן סמוכות לבית הקברות, **אהד חדשות ואהד ישנות** בין שהתלוליות חדשות, היינו שנוצרו לפני זמן קצר, ובין שהן ישנות, היינו שנוצרו לפני הרבה זמן - **טמאות** לפי שבתלוליות הקרובות לעיר חוששים שמא נשים קברו שם את נפליהן, ובתלוליות הקרובות לדרך חוששים שמא פעם בערב שבת הוליכו מת לקבורה, והיות ולא היה מספיק זמן להוליכו לבית הקברות, קברו אותו באמצע הדרך, סמוך לדרך שבה הוליכוהו, וכיוון שנקבר ע"י יחידים לא נתפרסם הדבר ששם נקבר, לפיכך אפילו תלוליות חדשות טמאות, אבל התלויות **הרחוקות** התלוליות הרחוקות מהעיר ומהדרך, אם הם **חדשות - טהורות** לפי שהאשה לא הולכת רחוק מהעיר לבד, וכיוון שהיא לוקחת איתה איש כליווי, הם הולכים כבר לבית הקברות ולא קוברים בתל, וכן לעניין הקבורה בערב שבת אין מציאות שיקברו במקום זה, כיוון שהוא רחוק מהעיר ואין להם זמן ממילא להגיע לשם, **וישנות** והתלוליות הישנות שהם רחוקות מהעיר -

לעילוי נשמת

מורי ורבי הרה"ק יצחק יגן ב"ר יעקב ורחל זצוק"ל
מור"ר אבי דוד שלום ב"ר שלמה דב וברכה שיפמן ע"ה
הרבנית פעריל דבורה ע"ה בת הרב ישראל צבי יאיר
מרת חיה רויזא בת מוה"ר נטע צבי שלאינגר ע"ה

לקבלת המשנה היומית למייל או לוצאפ ולהנצחות

ניתן לשלוח מייל לכתובת: mishna.shlema@gmail.com

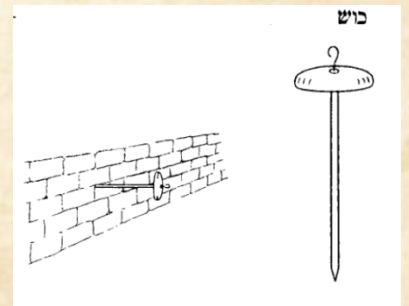
או לשלוח הודעה לנייד: 052-5802345 או: 053-4287288

טמאות לפי שחוששים שמא פעם ליד התל היתה עיר ונחרבה, או שהיתה דרך ונחרבה, ונמצא שהתל היה קרוב לעיר ולדרך ולכן דינו כתל חדש הסמוך לעיר ולדרך שהוא טמא. שואלת המשנה **איזו היא קרובה** מהו המרחק שצריך להיות בין התל ובין העיר/דרך כדי שהתל יחשב כקרוב עליהם, עונה המשנה: **חמשים אמה** עד חמישים אמה הם נחשבים כקרובים, עוד שואלת המשנה **וישנה** כמה זמן צריך לעבור מאז היווצרות התל כדי שיחשב תל ישן, עונה המשנה **ששים שנה** היינו שנעשה התל לפני שישים שנה **דברי רבי מאיר. רבי יהודה** שחולק **אומר**: מתי נחשבת התלולית **קרובה** לעיר או לדרך - **שאיין** תלולית אחרת שהיא **קרובה ממנה** לעיר או לדרך, אבל אם יש תלולית קרובה ממנה, אפילו אם היא בתוך תחום חמישים אמה מהעיר או הדרך, דינה כרחוקה, וטעמו של רבי יהודה הוא: שאם האשה היתה רוצה לקבור נפל, היא היתה קוברת אותו בתל הראשון שהיתה מוצאת מחוץ לעיר, ולא היתה הולכת לחפש תלוליות אחרות הרחוקות ממנה, **וישנה** ולדעת רבי יהודה מתי נחשבת התלולית כישנה - **שאיין אדם זוכרה** היינו כשאין אף אדם שזוכר מתי נעשתה התלולית, אבל אם יש אדם שזוכר מתי נעשתה התלולית, אפילו אם עברו מאז יותר משישים שנה, אין דין התלולית כתלולית ישנה, לפי שאנו אומרים שאילו היתה עיר או דרך סמוכים לה, היה האדם זוכר גם את זה.

*המשנה באה ללמד שאין צורך לומר בכגון שהכוש מאהיל על כזית מן המת, או כזית מן המת מאהיל עליו שהוא טמא, אלא אפילו בכגון שהכוש מאהיל על כחצי זית, וכחצי זית מאהיל עליו, מצטרפים שני הכחצאי זיתים לטמא, ואין צורך לומר בכגון ששני הכחצאי זיתים מכוונים זה כנגד זה שמצטרפים לכזית, שהרי הטומאה הבוקעת ועולה מהכחצי זית שמתחתיו פוגעת בטומאה הבוקעת ויורדת כנגדה מהכחצי זית שעל גביו ומתערבים יחד, אלא אפילו בכגון ששני הכחצאי זיתים אינם מכוונים זה כנגד זה הכוש מצרפם לכזית ומביא את הטומאה על עצמו.

** ואם היה האסל כעובי המרדע אף הקדר הנושא את האסל טמא טומאת אוהל, מגזירת חכמים כדברי רבי עקיבא במשנה הקודמת, לפי שכל המיטלטלים מביאים את הטומאה על האדם הנושאם בעובי המרדע, אבל הקדרות שבצד השני טהורות, שאע"פ שלגבי הקדר הנושא את האסל חשוב האסל אוהל מדבריהם, מכל מקום לגבי הכלים אינו חושב אוהל, שלא גזרו חכמים על כלים, אלא על האדם הנושאם בלבד כמעשה שהיה, מכאן שאם הכלים הם של חרס, טהורים הם לגמרי אף מטומאת מגע, שהרי כלי חרס אינם מקבלים טומאה מגבם. ואם הם כלי שטף - טהורים הם מטומאת אוהל, אבל יש להם על כל פנים טומאת ערב מחמת נגיעתם באסל, ויש מפרשים שהאסל הוא מוט מעץ שאינו מקבל טומאה, אלא משום אוהל מביא הוא את הטומאה תחתיו, ולפי זה אף בכלי שטף הדין הוא שהם טהורים לגמרי.

*כוש תחוב בכותל

משנה ג'

רבינו עובדיה מברטנורא

המוצא מת בתחלה – שלא היה ידוע שהיה שם קבר. והכי אמרינן בגמרא בגזיר (דף ס"ד) המוצא, ולא שהיה מצוי. מת, פרט להרוג, דהרוג אין לו תבוסה ואין לו שכונת קברות, והכי גמירי לה. מושכב, ולא שהיה יושב.

כדרבו – ולא שהיה ראשו מונח בין ירכותיו. דכל הני חיישינן להו שמא נכרים הן, שאין דרכן של ישראל לקבור מתים כך.

נוטלו ואת תפוסתו – מותר לפנותו משם ולקברו במקום אחר. וצריך שיטול מן העפר של הקבר עמו, כדי תפישו, שהוא כל העפר תיחוח שתחתיו, וחופר בקרקע בתולה שלוש אצבעות. דכתיב (בראשית מ"ז) ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם, שלא היה צריך לומר ממצרים, אלא הכי קאמר, מעפר של מצרים טול עמי.

ורמב"ם גריס תבוסתו, העפר המעורב מדם וליחה של המת. לשון מתבוסת בדמיק (יחזקאל ט"ז).

מצא שלושה – אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמונה. כלומר מקבר ראשון עד שלישי אין פחות מארבע אמות ולא יותר על שמונה.

הרי זה שכונת קברות – וניכר שלשם קבורה נתנום שם, ואסור לפנותם, דקנו מקומם. ואפילו מת אחד אם ניכר שלשם קבורה נתנהו שם אסור לפנותו. אלא שבאחד או בשנים אנו תולים שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם, אבל בשלושה מוכח שזה מקום מיוחד לקברות. ואורך המערה דרכה להיות שש ורחבה ארבע ואלכסונה עודף ששתי אמות דהיינו שמונה, ומשום הכי תנן מארבעה ועד שמונה.

כמלוא מטה וקובריה – לא גרסינן לה הכא.

משנה זו כבר שנויה במסכת נזיר (ט, ג), והיא עוסקת במקום שמצאו בו מספר מתים קבורים, ויש ספק אם מקום זה הוא שכונת קברים, או שמדובר בקברים בודדים שנקברו שם המתים באקראי על דעת לפנותם משם לאחר ימים אחדים לבית הקברות, והיו נוהגים לבדוק את הדרכים החשודים בטומאה ולטהרם מטומאתם בשביל עולי רגלים, עושי קרבן פסח ונושאי טהרות. ואם מוצאים קברים בודדים ישנה שאלה האם מותר לפנותם משם, וההלכה היא שמת קנה מקומו, ולכן אפילו אם נמצא קבר בודד, אך ידוע שנקבר שם ברשות, אסור לפנות משם את המת, אלא שמציינים בסימן את מקום הקבר שידעו העוברים ושבים שיש שם קבר, אבל אם נמצא קבר במקרה, ולא היה ידוע שיש שם קבר, במקרה כזה עוסקת משנתנו והיא מלמדת שמותר לפנותו.

המוצא מת כגון שהיה חופר באדמה, בין שחפר במקרה באותו מקום לצורך אחר, ובין שחפר בכוונה במקום שהיה חשש שיש בו טומאה כמו שביארנו בהקדמה, ותוך כדי החפירה מצא מת **בתחלה** היינו שהיה זה הקבר הראשון שמצא באותו מקום, ולא מצא לפני זה קברים נוספים באותו מקום או בסמוך לו, והמת שמצא בתוך הקבר היה **משכב פְּדִרְכוּ** כדרך שקוברים את מתי ישראל – **נוטלו ואת תבוסתו** כלומר מותר לו לפנות את המת משם ולקברו במקום אחר, וכשהוא נוטל את המת מהקבר, צריך ליטול עם המת גם את עפר תבוסתו שתחתיו, שספג את דמו ואת המוהל שיצא ממנו. 'תבוסתו' מלשון 'מתבוסת בדמיק', ויש מבארים מלשון 'תפושתו' היינו העפר שתפס המת מהקרקע. ולאחר שנוטל את המת עם העפר המקום טהור. **מְצָא שְׁנַיִם** וכן אם מצא שני קברים שלא היה ידוע עליהם, ונראה שנקברו שם באקראי – **נוטלן ואת תבוסתן** ומפנה אותם משם לקבורה במקום אחר עם עפר התבוסה שלהם, ואין חוששים שמא במקום זה יש בית קברות. אבל אם **מְצָא שְׁלֹשָׁה** מתים, אזי **אם יש בין זה לזה** כלומר אם המרחק בין המת הראשון למת השלישי הוא **מאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה** כלומר שהמרחק ביניהם הוא בין ארבע לשמונה אמות, לא פחות ולא יותר, **כְּמֵלֵא מֵטָה וְקוּבְרֶיהָ** לדעת מפרשים אחדים אין גורסים פיסקה זו – **הֲרִי זֶה שְׁכוֹנַת קְבָרוֹת** ואסור לפנות משם את המתים, אבל אם המרחק ביניהם הוא פחות מארבע אמות זהו סימן שנקברו שם באקראי, לפי שהיו הקוברים דחוקים בזמן, וכן אם המרחק ביניהם הוא יותר משמונה אמות זהו סימן שמדובר על קברים בודדים ולא על שכונת קברות*, ואחרי שמצא את שלושת המתים במקום אחד, הוא צריך להמשיך לבדוק סביבם, לראות אם יש עוד קברים בסמוך, ולכן **בּוֹדֵק מְּמֹנּוּ** מהקבר האחרון שמצא **וּלְהֵלֵן** לכל צד **עֶשְׂרִים אַמָּה** כפי שביארנו שמרחק זה נובע מצורת מערות הקבורה שהיו בתקופתם**, ואם **מְצָא אֶחָד בְּסוּף עֶשְׂרִים אַמָּה** – **בּוֹדֵק מְּמֹנּוּ וּלְהֵלֵן עֶשְׂרִים אַמָּה** צריך לבדוק שוב מאותו הקבר עשרים אמה לכל צד, וכל קבר שהוא מוצא הרי הוא שייך לאותה שכונת קברים, והטעם הוא **שְׁרִגְלִים לְדָבָר** היינו שיש יסוד לומר שהמקום מיועד הוא לקבורה, ולכן אע"פ שמצא מת אחד רק בסוף עשרים האמה, מכל מקום הואיל ומצא אותו אחרי שכבר מצא את שלושת הקברים הראשונים, הרי ברור הדבר שזהו קבר קבוע שהוא חלק מבית קברות שהיה שם, ולכן אסור לפנותו משם, **שְׁאַלוּ מִתְּחִלָּה מְצָאוּ** אבל אם היה מוצא קבר זה קודם שמצא את שלושת הקברים הראשונים – **נוטלו ואת תבוסתו** היה מותר לפנותו ע"י נטילת המת עם עפר תבוסתו, כמו שלמדנו ברישא.

*שכן היו נוהגים לעשות מערת קברים בשיעור של ארבע על שש אמות, ונמצא שאלכסון המערה שמונה אמות בקירוב, לפיכך כשיש ביניהם מרחק מארבע עד שמונה אמות, סימן שזו מערת קברים.

המשך רבינו עובדיה מברטנורא

בודק ממנו ולהלן עשרים אמה – שהמערה ארבע אמות רוחב על שש אורך, והחצר שהמערות פתוחות לו מכאן ומכאן, שש על שש, דהכי סבירא להו לרבנן בבבא בתרא פרק המוכר פירות (דף ק"א), נמצא אורך שתי מערות וחצר שביניהן שמונה עשר אמות, ולפי שפעמים חופרים מערה אחת באלכסונה, ואלכסון של מערה עודף על ריבועה שני אמות, נמצאו עשרים אמה, שמונה דמעה ראשונה באלכסונה ושש דחצר שבין שתי המערות ושש דמעה שניה, דחד אלכסון אמרינן תרי אלכסוני לא אמרינן, והיינו דקתני עשרים. ועוד צריך לבדוק מלמעלה ומלמטה עשרים אמה, דהיינו ארבעים אמה, דשמא זו היא מערה שבמזרח החצר ויש עדיין אחרת כנגדה במערב החצר, אי נמי זו היא שבמערב החצר ויש עדיין אחרת במזרח החצר.

מצא מת אחד בסוף עשרים בודק הימנו ולהלן עשרים אמה – דמי יימר דמבית הקברות זה הויא ההיא מערה, שמא קבר אחר הוא וחצר אחרת של אדם אחר, וצריך לעשות גם לשם כל בדיקות דלעיל, דכמו שיש שם קבר כמו כן יש אחרים. **שרגלים לדבר** – אחרי שנמצא כבר בשדה זו שכונת קברות.

שאלו מתחלה מצאו – לקבר זה קודם שמצא השלושה הראשונים, היה נוטלו ואת תפוסתו, כדתנן ברישא המוצא מת בתחלה כו' נוטלו ואת תפוסתו.

**שכן מערת הקברים היתה בנויה ארבע על שש אמות, ודרכם היתה לעשות חצר של שש על שש אמות, ולפחות שתי מערות קבורה היו משתי רוחותיה של החצר, נמצא אורך שתי המערות והחצר שביניהם שמונה עשר אמה (6X3), ולפי שפעמים בודק במערה אחת באלכסונה, ואלכסונה של מערה גדול מארכה בשתי אמות בקירוב, הרי כאן עשרים אמה.